

2021-04-08
Fi2021/01565**Finansdepartementet**Boverket
Box 534
371 23 Karlskrona

Uppdrag att sammanställa en vägledning om tillämpningen av barnkonventionen vid fysisk planering och stadsutveckling

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Boverket att sammanställa en vägledning om hur FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) kan tillämpas vid fysisk planering enligt plan- och bygglagen (2010:900) och stadsutveckling. Vägledningen ska innehålla exempel på hur barnrättsperspektivet kan tillföras och tillgodoses genom hela planeringskedjan. Lärande exempel bör samlas in och sammanställas både från Sverige och andra länder.

Vägledningen ska rikta sig till kommuner, regioner och länsstyrelser. Boverket ska sprida information om vägledningen till målgrupperna på lämpligt sätt.

Boverket ska genomföra uppdraget i samverkan med Barnombudsmannen. Boverket bör även inhämta kunskap och erfarenhet från Trafikverket, Folkhälsomyndigheten, Statens skolverk, Delegationen mot segregation, Statens centrum för arkitektur och design, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), länsstyrelserna och andra aktörer som bedöms vara beörda av uppdraget. Vid genomförandet av uppdraget ska Boverket beakta kunskap och erfarenheter från, samt ta till vara möjliga synergier med, länsstyrelsernas pågående uppdrag att samordna och utveckla länsstyrelsernas tillämpning av barnets rättigheter m.m. (A2019/01274).

Uppdraget ska redovisas till regeringen (Finansdepartementet, med kopia till Arbetsmarknadsdepartementet) senast den 30 september 2022.

Boverket får för genomförandet av uppdraget använda 1 000 000 kronor under 2021 från anslaget 1:4 Boverket anslagspost 3 Till nationellt arbete inom boende-, samhällsplanerings- och byggområdet inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik. Medlen betalas efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet senast den 1 juni 2021. Redovisning av förbrukade medel och återbetalning av medel som inte förbrukas ska ske till Kammarkollegiet senast den 1 mars 2022. Rekvisition och redovisning ska ske med hänvisning till detta beslut.

Bakgrund

Barnrättsperspektivet är centralt för en hållbar utveckling. Barnvänliga och hållbara städer är en prioriterad fråga, som omfattas av en överenskommelse som träffats mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna. Med utgångspunkt i ett barnrättsperspektiv kan beslut i samband med den fysiska planeringen bidra till att främja att alla barn får jämlika levnadsvillkor. Genom en medveten användning av arkitektur, form och design kan ett tydligt barnrättsperspektiv i frågor som rör den fysiska miljöns gestaltning och utformning tillvaratas.

I den av riksdagen antagna strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232) konstateras bl.a. att beslutsfattare och de yrkesgrupper i den offentliga sektorn vars arbete rör barn behöver ha kunskap om vilka rättigheter barn har, om hur rättigheterna kommer till uttryck i svensk lagstiftning och om hur dessa på bästa sätt kan omsättas i deras respektive verksamheter. Enligt regeringens strategi för levande städer (skr. 2017/18:230) ska hela befolkningens behov och förutsättningar beaktas när samhället byggs smart och hållbart, vilket bl.a. innebär att ett barnrättsperspektiv bör inkluderas i arbetet. I regeringens proposition Politik för gestaltad livsmiljö (prop. 2017/18:110) tydliggörs att barns och ungas bästa bör komma i främsta rummet vid beslut om gestaltningen av livsmiljöer som berör dem.

Den 1 januari 2020 trädde lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter i kraft. Genom att barnkonventionen har getts ställning som lag har det förtydligats att domstolar och andra rättstillämpare på statlig, regional och kommunal nivå ska beakta de rättigheter som följer av konventionen vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn. Lagen bidrar till att synliggöra barnets rättigheter och skapar en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet.

I samband med att regeringen beslutade propositionen med förslag att göra barnkonventionen till lag gavs även en särskild utredare i uppdrag att genomföra en kartläggning för att belysa hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med barnkonventionen (dir. 2018:20). Utredningen överlämnade sitt betänkande Barnkonventionen och svensk rätt till regeringen i november 2020 (SOU 2020:63). Av betänkandet framgår bl.a. hur barnkonventionens artiklar har transformerats i plan- och bygglagen.

Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten. Kommunerna har därför en särskilt viktig uppgift att fylla för att barnkonventionen ska efterlevas i samhällsplaneringen. Länsstyrelserna har till uppgift att ta tillvara och samordna statens intressen. Myndigheterna ska vidare enligt förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion verka för att nationella mål får genomslag i länet, bl.a. i den lokala och regionala samhällsplaneringen. Den fysiska planeringen i kommunen styrs av plan- och bygglagen, som vilar på principen om medborgarinflytande och människors delaktighet i samhällsutvecklingen. Detta är i linje med artikel 12 i barnkonventionen som fastslår att det barn som är i stånd att bilda egna åsikter har rätt att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

Boverket fick 2019 i uppdrag att kartlägga och analysera den praktiska tillämpningen av barnkonventionen i planering och stadsutveckling. Uppdraget slutrapporterades i oktober 2020 och redovisades i rapporten Barnkonventionen i fysisk planering och stadsutveckling (Boverket 2020:24).

I rapporten identifierade Boverket ett behov av att ta fram vägledningar för att ge råd och stöd till kommuner, regioner och länsstyrelser om hur barnkonventionen ska användas vid fysisk planering och hur barnrättsperspektivet kan behållas genom hela planeringskedjan för att få ett önskat resultat.

På regeringens vägnar

Märta Stenevi

Hanna Ridefelt

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Socialdepartementet/FS
Finansdepartementet/BA, BB, K och SFÖ
Utbildningsdepartementet/S
Kulturdepartementet/KL
Arbetsmarknadsdepartementet/IAS och MRB
Infrastrukturdepartementet/US
Barnombudsmannen
Delegationen mot segregation
Folkhälsomyndigheten
Trafikverket
Statens centrum för arkitektur och design
Statens skolverk
Sveriges Kommuner och Regioner
länsstyrelserna